

ЗАТВЕРДЖУЮ
Генеральний директор
Національної бібліотеки
України імені В. І. Вернадського
Л. А. Дубровіна

Дубовина
2024 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення
результатів докторської дисертації завідувача відділу теорії та методики
біобібліографії Інституту біографічних досліджень
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Любовець Надії Іванівни

на тему: «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», поданої на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

Розглянувши рукопис дисертації завідувача відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) Любовець Надії Іванівни на тему: «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», поданої на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство, наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, а також за результатами фахового міжінститутського семінару на базі Інституту книгознавства та Інституту біографічних досліджень НБУВ від 24 жовтня 2024 р, протокол № 1, рецензенти затвердили висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів докторської дисертації:

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибшого розуміння ролі мемуарів як джерела культурної та історичної інформації в контексті української історії. Н. І. Любовець справедливо наголошено, що мемуари не лише відображають соціально-політичні та культурні трансформації, але і виступають важливим елементом формування національної ідентичності. В умовах сучасних викликів, які стоять перед Україною, мемуари виступають цінним інструментом для аналізу впливу спогадів на формування історичної пам'яті та консолідацію суспільства. Тема є актуальною також через потребу в інтеграції мемуарної спадщини в сучасний інформаційний простір для налагодження міжпоколіннього, особистісного діалогу та формування ідентичностей.

Нині спостерігається відчутне зростання уваги суспільства та наукової спільноти до вітчизняної мемуарної спадщини, яка відіграє унікальну роль у збереженні історичної пам'яті, згуртуванні українського суспільства, виконує важливі інформаційно-комунікативні функції. В умовах російсько-української війни звернення до мемуарів та спогадів набуває особливої ваги в справі національної консолідації та подолання як колективних, так і індивідуальних травм. Важливим аспектом актуальності дослідження є багатовимірність мемуарів, на якій акцентує авторка. Вони не лише зберігають унікальні свідчення про історичні події та життя їх авторів, але й відображають складні взаємодії внутрішнього «я» мемуариста з навколишнім світом. Вони розкривають міжособистісні стосунки, передають колорит і дух епохи. Таке комплексне бачення підкреслює міждисциплінарний підхід і використання новітніх методологічних інструментів у дослідженні мемуарної традиції. Окрім того, наголошує авторка, мемуари відіграють важливу роль у формуванні ціннісних орієнтирів молодого покоління, оскільки через них передається досвід Іншого, сприяючи утвердженню суспільних та особистих ідеалів.

Проблема, на якій зосереджує увагу Н. І. Любовець, полягає не у вивченні окремих мемуарних текстів про певні події, а в комплексному аналізі мемуарних наративів у контексті української мемуарної традиції, її основних етапів та характеристик.

Поряд із тим, спогади і мемуари заслуговують на окрему особливу дослідницьку увагу як пам'ятки вітчизняної рукописної і книжкової спадщини. Їх величезний кількісний, жанровий та тематичний діапазон, розпорошений по численних архівних документах, рідкісних книжкових виданнях, археографічних публікаціях на сторінках журналів і збірників, у газетних публікаціях, на жаль, і до нашого часу далеко ще не опрацьований і не систематизований вітчизняними книгознавцями і бібліографознавцями. Зважаючи на це, поряд з історико-джерелознавчими, літературознавчими, культурологічними, біографічними дослідженнями, український мемуарій потребує ґрунтового історико-бібліографічного опрацювання.

Наукова робота тісно пов'язана з проблематикою НДР Інституту біографічних досліджень НБУВ.

Мета та завдання дослідження чітко сформульовані Н. І. Любовець, зокрема, як вивчення типових і визначальних рис української мемуарної традиції ХІІ ст. – першої третини ХХ ст. як багатовимірного культурно-історичного феномену та важливого складника національної культурної спадщини, що відігравав ключову роль в українському політичному та історико-культурному розвитку. Серед основних завдань – аналіз у контексті міждисциплінарності вітчизняної та зарубіжної історіографії, визначення основних етапів вітчизняного історіографічного та бібліографічного вивчення мемуарів, виокремлення критеріїв класифікації мемуарів, дослідження проблеми термінології, окреслення методологічних та теоретичних аспектів роботи,

розроблення відповідного методичного інструментарію.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що мемуари досліджуються не лише в традиційному історико-джерелознавчому вимірі, а в ширшому історико-культурологічному та інформаційно-комунікативному контексті. Зазначене є новим, принципово важливим кроком у вивченні українського мемуарію. Авторка вперше у сучасному історичному дискурсі вдається до комплексного аналізу мемуарів як історико-культурного феномену, унікального інформаційного ресурсу та інструменту для налагодження діалогу в суспільстві.

Проаналізований авторкою історіографічний доробок з цього питання підтверджує необхідність такого дослідження. Зокрема, вперше виокремлено основні підходи до вивчення мемуарів: історико-джерелознавчий, літературознавчий, культурологічний та інформаційно-комунікативний; доказово визначено ключові маркери еволюції української мемуарної традиції, такі як авторський склад, інтенції, тематика і жанрова специфіка; виокремлено періоди розвитку мемуарної традиції у зазначений хронологічний проміжок: від середньовіччя до модерності (XII ст. – XVIII ст.); доба Українського національного відродження (перша половина XIX ст. – початок XX ст.); мемуари у період Першої світової війни (1914–1918 рр.) та Української революції (1917–1921 рр.); розкрито протистояння національно-патріотичного та істпартівського дискурсів в українському мемуарному просторі 1920–1930-х рр.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціально-історичних методів, зокрема, принципів історизму та об'єктивності. Авторкою застосовано компаративний, типологічний, аналітичний, системно-структурний методи, а також методи контент- та контекст-аналізу. Крім того, залучено методи джерелознавчої та бібліографічної евристики, класифікації та верифікації джерел, історіографічний аналіз, та спеціальні методи окремих наукових напрямів – локальної історії, регіоналістики, усної історії та історії повсякдення, біографістики тощо, що стало важливим механізмом для розкриття теми.

Н. І. Любовець майстерно застосовує новітній **міждисциплінарний методологічний інструментарій**, який підкреслює значення вітчизняного мемуарного нарративу в громадському просторі та сприяє його ефективній інтеграції у розвиток сучасної науки, культури та суспільства. Такий підхід дозволяє вбудувати результати дослідження в ширший науковий дискурс і підвищити їхню значущість у контексті сучасних гуманітарних студій.

Теоретичне та практичне значення дослідження визначається тим, що його авторкою запропоноване відповідне інтелектуальним і духовним запитам сучасного суспільства бачення українського мемуарію не лише як частини джерельної бази вивчення минулого, а багатогранного історико-культурного феномену, завдяки якому в просторі і часі відбувається трансляція світоглядних засад, духовних цінностей, традицій і досвіду минулих поколінь, їх сприйняття

й збагачення наступниками.

Матеріали дослідження, основні його положення та узагальнення можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – при підготовці бібліографічних покажчиків, узагальнюючих і довідкових праць з мемуаристики як спеціальної історичної дисципліни, політичної та соціокультурної історії України, біографічних та просопографічних дослідженнях; у навчальному процесі – для лекційного і методичного забезпечення навчальних дисциплін для здобувачів вищої освіти; у музейній роботі та в інформаційній і просвітницькій діяльності.

Структура роботи визначена логікою дослідження, складається вступу, п'яти розділів, списку використаних джерел та літератури, додатків. Написана науковою мовою, висновки відповідають меті і завданням дослідження, обґрунтовані, достовірні.

Основні теоретичні та методологічні основи дисертації було опубліковано в колективній монографії ІБД НБУВ «Українська біографіка ХХІ ст.: мозаїка контекстів і форм» (Київ: НБУВ, 2021) та індивідуальній монографії «Українська мемуарна традиція: еволюція у вимірах часу (ХІІ ст. – перша третина ХХ ст.)» (Київ: НБУВ, 2024) https://doi.org/10.15407/r_nbuiv.0004936; у фахових виданнях України (25 статей, із них – 3 Scopus/WoS); у наукових періодичних виданнях інших держав (Чехія – 4 статті); оприлюднено на 21 міжнародній конференції; використано при підготовці науково-бібліографічного дослідження «Українські мемуари. 1816–1917 рр.» у серії «Джерела української біографістики» (вип.6). Робота не містить ознак академічного плагіату.

Публікації достатньо повно відображають представлені в роботі теоретичні та практичні положення / висновки / результати.

Дисертація Любовець Надії Іванівни «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», подана на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук, є самостійним і завершеним дослідженням, актуальним для історії книгознавства, бібліографознавства та бібліотечної справи, вона має високу теоретичну та практичну цінність.

Дисертація відповідає зазначеній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.165.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. За науковим рівнем, новизною постановки завдань, обґрунтованістю головних положень і висновків, теоретичним та практичним значенням дисертація Любовець Надії Іванівни на тему: «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», відповідає вимогам МОН України щодо докторських дисертацій, зокрема п.п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у спеціалізованій вченій раді.

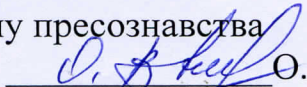
УХВАЛЕНО:

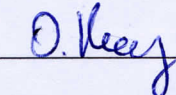
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів докторської дисертації Любовець Н.І. на тему: «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Любовець Н.І. «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», відповідає спеціальності 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство та вимогам п.п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

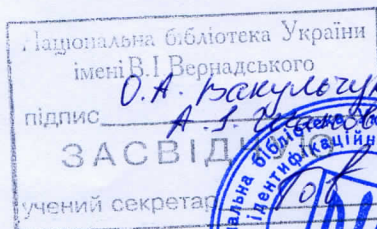
3. Рекомендувати дисертацію Любовець Н.І. «Становлення української мемуарної традиції: історико-бібліографічне дослідження», до подання на спеціалізовану вчену раду за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Рецензенти:

Доктор історичних наук, завідувач відділу пресознавства
НБУВ О. А. Вакульчук

Доктор історичних наук, старший науковий співробітник
відділу стародруків та рідкісних видань
Інституту книгознавства НБУВ О. Ю. Курганова

Доктор історичних наук, завідувачий відділом археографії
Інституту архівознавства НБУВ А. І. Шаповал

Горьва